

KIRÁLY ANDRÁS

Kutyával gyógyítani?

TALÁLKOZTAK MÁR OLYAN ISKOLÁS GYERMEKKEL, AKI EGY SZÓT SEM BESZÉL? VOLT MÁR, HOGY ELTÖRÖTT A MÉCSÉS, ÉS NEM BÍRTÁK TOVÁBB IDEGEKKEL A MAGATARTÁSPROBLÉMÁVAL KÜSZKÖDŐ GYERMEK TOMBOLÁSÁT? FIGYELMETLEN A GYERMEK, ÉS NEHEZEN TANUL? ESETLEG FÉL MINDENTŐL? VAN A CSALÁDBAN, ISMERŐSÖK KÖZÖTT AUTISTA, SÚLYOS CUKORBETEG, EPILEPSZIÁS, DEPRESSZIÓS VAGY EGYÉB SÉRÜLÉSSSEL ÉLŐ GYERMEK? – EZEK MIND KISEBB-NAGYOBB TERHET HELYEZNEK NEMCSAK A SZÜLŐK, DE A PROBLÉMÁS, SÉRÜLT GYERMEKEK TESTÉRE-LELKÉRE EGYARÁNT. A GYÓGYSZERES KEZELÉS MELLETT – VAGY INKÁBB HELYETT – AZONBAN LÉTEZIK EGY BARÁTSÁGOSABB, VIDÁMABB, MÉGIS HATÁSOSABB MÓDSZER.

Debrecenben jártam, ahol Nagy Lajos kutyakiképző és terapeuta, az alapítvány mindenese avatott be a kutyás terápia rejtelmeibe.

Lajos 2003-ban megunta az őrző-védő munkát, mert szeretett emberek, különösen gyerekek között lenni, ezért úgy gondolta, hogy hobbiját, a kutyázást összeköti az emberek megsegítésével, különös tekintettel a gyerekekre, mert – mint mondja – nincs is szomorúbb látvány, mint egy beteg gyermek.

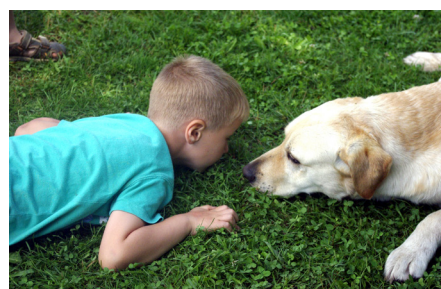
„SZERINTEM KUTYÁKKAL SZÜLETTEM, MINDIG IS KUTYÁK VETTEK KÖRÜL.”

Lajos felesége a debreceni Fogyatékosokat El látó Intézetben dolgozott akkor már majdnem két éve. Gyakran vittek sérült gyermekeket úszni. Egy alkalommal egy család is fölszállt kutyájukkal, a gyerekek körülvették, simogatták a kutyát, a család pedig készségesen beszélgetett velük a négylábú családtagról. Az úszás végeztével a hazafelé tartó buszra ugyanez a család szállt föl, az értelmileg akadályozott gyermekek pedig mindenre emlékeztek a korábbi találkozásból, nevéen szólították a kutyát, és ehhez hasonlók.

Egy ismerősöm hívta föl a figyelmemet az AURA SEGÍTŐKUTYA ALAPÍTVÁNYra,

melynek munkatársai az egész ország területén kutyákkal végeznek fejlesztést. Jól olvasták, kutyákkal. De mielőtt azt hinnénk, hogy ez valami homeopátiás, ezoterikus hókuszpókusz, le kell szögeznünk: a kutyaterápiát orvosprofesszorok, etológusok, pszichiáterek, gyógypedagógusok dolgozták ki – óriási sikerrel. A kutyaterápia célja a problémás, sérüléssel élő emberek állapotának, közérzetének javítása, az esetleges rohamok megelőzése. Akár az orvostudomány, a kutyaterápia is az emberre és annak gyógyítására fókuszál.

Ekkor jött az ötlet, hogy a gyerekeket és a kutyázást valamilyen formában összekapcsolják. Fölvették a kapcsolatot dr. Topál József etológussal, aki 1996 óta kísérletezik az autistákat kutyákkal segítő programmal – jelentős eredményekkel. Lajos ekkor határozta el, hogy ez az, amit csinálni szeretne.

„2003 áprilisában első alkalommal vittem el egy intézménybe Sisi nevű őrző-védő német juhászkutyámat, hogy a pedagógusok megnézzék maguknak, megbeszéljük, mit és hogyan csináljunk a gyerekekkel. A pedagógusok több tucat gyerek társaságában jelentek meg, amiből aztán egy kétórás, rögtönzött foglalkozás lett. Ha háromszázszor nem hozta vissza az eldobott labdát a gyerekeknek a kutya, akkor egyszer sem. Nagyon élvezték a gyerekek. Mikor hazaértünk, Sisi ledőlt a vackára, és estig meg sem mozdult, úgy ki volt purcanva.”

Asikeren főlbuzdulva pedagógusokkal kidolgozták a kutyás élményterápia alapjait, mozgást, egyensúlyt, járást, beszédet és kognitív képességeket fejlesztő gyakorlatokat állították össze. Lajos közben egy felnőttképzéssel foglalkozó cégnél kezdett dolgozni, ami kapóra jött, mert így OKJ-s kutyaterápiás képzést tudtak indítani, ami meglepően nagy érdeklődésnek örvendett. Az önkéntesek elvégezték a kutyafelvezető képzést, a kutyáknak temperamentumvizsgát és terápiagyakorlatot kellett teljesíteniük. „Ekkor még nem hívtak, mi mentünk iskolákba, kórházakba és rehabilitációs intézményekbe, és könyörögtünk, hogy engedjenek be bennünket” – mondja Lajos. Mindez ekkor teljesen saját zsebből ment, hobbiként tekintettek a sérült gyermekek segítésére. A Fény Felé Alapítvány felkarolta a csapatot, nevét adta a tevékenységükhöz, így hárommillió forint állami támogatást is nyertek, melyből fejlesztőeszközöket, kutyatápot vettek, és a rendszeres állatorvosi költségeket fedezték.

Az alapítvány székhelye Debrecen, de ezen kívül tizenhat településen – Dombóvár, Budapest, Kecskemét, Kalocsa, Szeged, Békéscsaba, Kunágota, Nyíregyháza, Nyírbátor, Nyírbogdány, Kisvárd, Miskolc, Kurtyán, Nagybarca, Hajdúböszörmény, Hajdúnánás – hetente közel ezer sérült, problémás gyermeknek és felnőttnek tartanak élmény- és fejlesztőterápiát.

A terápiák ingyenesnek indultak, de valamiért elmaradtak a résztvevők, ezért egy jelképes, kétszáz forintos díjat vezettek be: rögtön megváltozott a hozzáállás. Ma egy alkalom nyolcszáz forint, havi bérlet esetén hétszáz, és sokkal többen jönnek, mint korábban. Kell is az anyagi hozzájárulás, egy kutyának ugyanis igen magas a havi fönntartási költsége – merthogy ilyen is van. Havonta állatorvosi ellenőrzésre, parazitamentesítésre és oltásokra kell vinni, melyeket nagyon szigorú rendeletek szabályoznak. Ezek nagyjából húszezer forintra rúgnak, és akkor még nem is evett a kutya. Évente kombinált laborvizsgálatra is vinni kell, az útiköltségről és parkolási díjakról pedig még nem is ejtettünk szót. Szóval van költség bőven.

„Egy alkalommal ellopták az egyik terápiás kutyánkat, és valami félig romlott hússal etethették meg. Egy óra alatt közel húszezren osztották meg a hírt a közösségi médiában, Debrecen összes rádiója is bemondta, a tolvajok pedig megijedtek, és egy félreeső kocsmá mögött kitették a kutyát. Hiába különítettük el a többi kutyától, mindegyik megbetegedett a gyanús ételben lévő baktériumtól, az összeset gyógyítani kellett – az orvosi kezelésük százötvenezer forintba került.”

A segítőkutyások helyzete nem könnyű: 2007-ben hét ilyen szervezet volt az országban, közöttük harmincnegymillió forint állami támogatást osztottak szét, most negyvennégy szervezetre jut huszonötmillió forint. Az adó 1% följánlásokból hétszázötvenezer forint jött be legutóbb, ez egy kutya kiképzésének költsége.

A kutyák kiképzése nyolchetes korban kezdődik. Mindenhova elviszik őket, hogy szeressék az embereket, állatokat, jól szocializálódjanak. Kutyától függ, de általában egy év, míg a terápiára kiképezik őket. A 27/2009. (XII.3.) SZMM rendelet szigorúan rögzíti a segítőkutyák kötelezettségeit és jogait.

A terápiás kutya-felvezető mellett rehabilitációs kutyakiképző szakma is szereshető, specializálódni pedig vakvezető-, mozgássérült-segítő- és jelzőkutyakiképzésre lehet. A legnagyobb kihívást a jelzőkutya kiképzése jelenti. Ezek az állatok cukorbeteg- és epilepsziás rohamok jelzésére szolgálnak. Lajos egyike annak a három embernek, akik Magyarországon jelzőkutya tudnak kiképezni. Itt nem is kifejezetten a kutyát, hanem a gazdáját képezik. A kutyák képzése másfél-két évig tart, de nyolchetes koruktól már a betegnél vannak, és fokozatosan tanulják meg egymás reakcióit.

„Szavazni nem tudnak, de ahova magyar állampolgár bemehet, oda a segítőkutya is bemehet. Szájkosár sem kell rájuk, és fényképes igazolványuk van.”

TERÁPIÁS KUTYA

Therapy Dog Certificate

Érvényes: 2017.04.24.
Expiration date

Péntek
Kutya neve/Name of dog
939000010128412
Chip azonosító/chip code

2007.07.13.
Született/born

Fajtája: labrador retriever
Breed:

Ivara: kan
Gender: male

Kiképző: AURA Segítő Kutya Alapítvány
Trainer

Matesze
Elnök (MATESZE)
Chair (ADH)

Minden jelzőkutya máshogy jelzi a közelgő rohamot. Tudományosan nem mutatható ki, milyen érzékszervével érzi a roham előtt az emberi szervezetben lejátszódó folyamatokat, de akár egy-másfél órával előtte észreveszi. Volt egy nyíregyházi kisserác, aki a szülésnél agykárosodást szenvedett, mely epilepszia formájában maradt meg nála. Erről a betegségről tudni kell, hogy az orvosok úgy enyhítik a lehetséges rohamot, hogy a beteg állandóan nyugtató gyógyszer hatása alatt van. Péntek, az ország első jelzőkutya lett a segítője, s mindig jó előre jelezte, ha közeleg a roham. A fiú orvosa ezt látva leállt a nyugtatóval, és csak a kutya jelzésekor javasolta annak szedését. A srác és a szülei megfigyelték azokat a változásokat, reakciókat, amik a kutya jelzésekor játszódtak le a testében, így két év után már a kutya nélkül, maga is észrevette a közelgő rohamot, amit aztán a beszedett gyógyszer lecsillapított. Miután teljesen tünetmentes lett, visszaadták a kutyát, hogy másnak is segíthessen. Péntek azóta több száz gyermeknek segített már, azóta terápiás kutyaként dolgozik.

Az ilyen kutya jelzéseit nem úgy kell elképzelni, mint a jelzőlámpa fényének monoton változását vagy az örkutya ugatását. A kutya is folyamatában érzi meg a roham közeledtét. Nyugtalan lesz, elkezd járkálni, fejét a beteg ölébe fúrja, nyüszítve néz rá, nyalogatja a kezét, körbe-körbe forog, a végén pedig ugat – de a jelzések minden egyes kutyánál eltérhetnek. Ezért is kell a beteget a kutyával együtt képezni, hogy ő is tudja, mikor jelez a kutya. Enélkül előfordulhat, hogy hiába jelzi a roham közeledtét, a beteg nem ismeri föl a jelzést. Ha pedig a kutya nem kap megerősítést, egy idő után leszokik a jelzésről.

A legnépszerűbb terápiás kutyák a labrador, a golden retriever, a spániel, az uszár és a bichon, de szinte bármilyen kutyát ki lehet képezni erre a feladatra. Jelzőkutyának azonban kevés fajta alkalmas, a legkiválóbb erre a feladatra a labrador: nagyon gyorsan tanul és irtó segítőkész.

„Fontos, ha segítőkutyát látunk, először a gazdáját kérdezzük meg, meg lehet-e simogatni. Az állat ugyanis teljes mértékben a rábízott személyre összpontosít, de mint minden kutya, szereti az embereket, így egy barátságos közeledés elterelheti a figyelmét. Félni azonban nem kell tőlük, agressziót soha nem mutatnak. Egyetlen kutyához nem szabad nyúlni, az pedig a jelzőkutya, az ilyenek sárga mellényén egy simogatást tiltó tábla van.”

A kutyaterápiára az orvos ad javaslatot, a betegek vagy a beteg gyermekek szülei pedig eldöntik, hogy kipróbálják-e. Lajos büszkén meséli, hogy eddig még sosem vallottak kudarcot a kutyákkal. Leggyakrabban a szorongó gyermekek, amutisták – akik tudnak beszélni, de nem akarnak –, az autisták, magatartásproblémákkal, tanulási nehézségekkel küszködők, gyengén látók kérik és veszik igénybe a segítséget. „Legutóbb egy középsős kislány – akitől még egy szót sem hallottak a szülei – az első foglalkozás alkalmával megfedkezett magáról, és végig beszélgetett Péntekkel.”

A kutya pluszmotivációt ad a gyermekeknek vagy a betegeknek, akik közben megfedkeznek saját problémájukról. Aranyos, szőrös, szépen néz, nem beszél vissza, nem kritikus, nem kér számon, úgy fogad el, ahogy vagy. Egy szorongással, depresszióval, fogyatékkal küszködő személynek ez addig nem tapasztalt élményt jelent. A fejlesztő feladatokat csapatmunkában állítja össze a fejlesztő, kutyaképző és felvezető, az adott célnak megfelelően.

S hogy mi folyik egy ilyen foglalkozáson? Akadálypálya, különböző testhelyzetek utánzása, mozgás, fogócska, utasítások adása a kutyának, éneklés, versengés a kutyával, mutatvá-

nyok, képességfejlesztő gyakorlatok. Mind ezekről saját magam is meggyőződhettem, ugyanis Lajossal és az időközben csatlakozott Mikó Ágnes gyógypedagógussal két foglalkozáson vettem részt a Talentum Baptista Általános Iskolában. (Az iskolának Czirják Erika személyében görögkatolikus igazgatója van.)

A folyosóra belépve népes gyereksereg rohamozza meg Dominót, a fekete labradort, és „Laja bácsit”. Egyik a másik után ugrik a nyakába, ha rajtuk múlna, sosem engednék el. Gyűrűbe fogva kísérik őket a tornaterembe, ahol a foglalkozás zajlik.

A gondosan fölépített foglalkozások a három fő érzékelés (egyensúly, tapintás, mélyérzékelés) ingerlésére épülnek. A ráhangolódás köszönéssel kezdődik, a gyermekek köszöntik a kutyát, aki mindenkinek vakkantással köszön vissza. Ezután különböző mozgásos játékokkal készítik fel a gyerekeket, majd következik az irányított tréning, a foglalkozás pedig játékkal zárul. Az egymásra épülő feladatok korcsoportra és igényekhez vannak szabva. A feladatokat a kutyával együtt végzik. Általa, az ő bemutatója után sokkal könnyebben oldják meg a beszédet, a ritmust és a mozgást összekapcsoló feladatokat – rá jobban figyelnek, mint az emberre –, javul a koncentrációképességük, a beszédképességük. A háromnegyed órás foglalkozás végén Dominó nem menekül: szelíd támadásba lendülnek a gyerekek, tucatnyi kis kéz simogatja, dögönyözi a fekete labradort, aki megadóan tűri, amiért jutalomfalatokat is kap.

Ágnes foglalkozásából adódóan türelemmel, de határozott szeretettel bánik a gyerekekkel. A ránézésre is impulzív, temperamentumos Lajosról sugárzik, hogy szereti a gyerekeket. Még a legkezelhetetlenebb fiúkkal is szót ért, és megtalálja a fogást rajtuk a foglalkozás során.

„Nekem is hasznosak ezek az alkalmak a türelem gyakorlására. Ez bizony számomra is terápia” – zárja a beszélgetést Lajos.

Amíg nem láttam, nem tudtam elképzelni, milyen hatással lehet sérült és problémás gyerekekre egy segítőkutya. De most, hogy a dolgok elméleti és gyakorlati hátterét is látom, és tapasztaltam a terapeuták odaadó, áldozatos, gyermekszerető munkáját, inkább azon gondolkodom, miért nincs az összes iskolában ilyen lehetőség. A sérült/problémás gyerekek megnyílnak, megfelelnek a gondjaikról, mosolyognak, mozognak, levezetik a fölös energiát, és igazi élményként fogják föl a gondosan fölépített fejlesztőterápiát, mely az ártatlan, segítőkész, az emberi érzelmeket jól fölismerő négylábúak nélkül bizony nem valósulhatna meg. Nem véletlen a régi mondás: a kutya az ember legjobb barátja.

AKI ÚGY ÉRZI, GYERMEKÉNEK, ISMERŐSÉNEK BETEGSÉGÉRE, PROBLÉMÁJÁRA SEGÍTSÉG LEHET A KUTYATERÁPIA, FORDULJON BIZALOMMAL AZ AURA SEGÍTŐKUTYA ALAPÍTVÁNYHOZ. HIGGYÉK EL, VESZÍTENI NEM LEHET VELE!

szocializáció
szemkontaktus
kommunikáció
interaktív figyelem
testkontaktus
kapcsolatteremtés
interakciók

szeretet
társalgási készség
elfogadás
kognitív készség
stabilitás
bizalom